

1. RESUM

Durant l'any 2005 l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU) ha realitzat una enquesta global de seguiment de les persones titulades de totes les universitats de Catalunya. Els resultats d'aquest qüestionari compartit per totes les universitats permeten extreure indicadors per comparar les possibilitats d'inserció que ofereixen les diferents titulacions, alhora que possibilita l'anàlisi de cadascuna de les àrees de coneixement en particular.

En els informes preliminars de valoració dels resultats de l'enquesta d'inserció laboral, l'AQU presenta dades globals relatives a la situació laboral, la mobilitat, els requisits per a la feina i les funcions desenvolupades així com també altres informacions relatives a la qualitat de la inserció, l'adequació de les feines i les tasques realitzades a la titulació universitària, dades de satisfacció sobre la feina actual i sobre la carrera cursada i una breu anàlisi del gènere i la inserció laboral, entre altres.

Aquest estudi que es proposa pretén abordar aquest darrer apartat, el gènere i la inserció laboral, fent especial incidència en les taxes d'inserció i en les condicions laborals de les dones titulades en comparació amb els homes, i observant les tendències sobre la qualitat i les condicions de la inserció de les titulades i dels titulats.

L'anàlisi de la inserció laboral des de la perspectiva de gènere es realitzarà igualment per àmbits de coneixement (humanitats, ciències socials, ciències experimentals, ciències de la salut i tècnica) i per subàmbits de coneixements, d'acord amb la divisió proposada per l'AQU a l'estudi preliminar. Tanmateix sempre que sigui possible s'atendrà a l'anàlisi detallada de les dades més significatives per titulacions per atendre a les casuístiques pròpies de cada ensenyament.

Per avaluar les tendències, en un àmbit concret, de la inserció laboral de les persones titulades, s'analitzarà l'evolució observada en els factors més rellevants que l'afavoreixen, prenent com a referència els resultats de les enquestes realitzades per l'AQU en promocions anteriors amb la mateixa metodologia i criteris i també en treballs similars fets des de la UPC o des de la Oficina d'Orientació i Inserció Laboral (OOIL).

L'estudi proposat posarà èmfasi en analitzar la inserció laboral de les titulades de les universitats catalanes. Dues raons fonamentals motiven la proposta.

En primer lloc, perquè a la nostra societat les desigualtats laborals per raó de gènere encara són una realitat. Així, la informació preliminar a nivell global proporcionada per AQU ens indica que les diferències per raó de gènere en la inserció laboral de les titulades i dels titulats de les universitats catalanes són, presumiblement, menors que en la resta de la societat, però, malgrat això, hi ha algunes diferències prou significatives, com ara en la retribució o en l'estabilitat laboral, que requereixen un estudi més aprofundit.

En segon lloc, perquè les noies són un col·lectiu amb el qual alguna universitat, com la UPC, treballa des de fa anys, en programes específics, a fi d'incrementar la presència de la dona en els estudis tècnics i afavorir les polítiques d'igualtat d'oportunitats en tots els àmbits de la universitat. Conèixer la inserció laboral d'aquestes noies és un pas més en els programes empresos per afavorir la igualtat d'oportunitats.

En tot cas, és indubtable la necessitat de recollir-ne les dades més rellevants, per tal de contribuir a la necessària transparència en l'avaluació dels resultats assolits en tots els camps.

2. FINALITAT

Aquest treball d'anàlisi que es proposa es concretarà amb un informe redactat amb les característiques tècniques demanades en l'article 16.2 de la Resolució UNI/159/2006, de 27 de gener.

El contingut del capítol que ens comprometem a redactar amb aquesta sol·licitud, dependrà naturalment del treball d'investigació que es realitzarà d'acord amb el pla de treball proposat, però sí que es pot avançar que de cada un dels indicadors de l'enquesta i de cada una de les àrees de coneixement es farà una anàlisi exhaustiva per detectar si hi ha alguna discriminació atribuïble al gènere.

L'estructura de l'estudi d'inserció laboral des de la perspectiva de gènere, a efectes de la seva publicació, tal com es demana en l'apartat 7.1.c de la Resolució esmentada, es presentarà per àmbits de coneixement i per subàmbits d'acord amb la divisió proposada per l'AQU en l'estudi preliminar; i aplicant criteris d'igualtat d'oportunitats, clarament constatables, s'analitzaran les dades disponibles en allò que fa referència a la rapidesa i/o facilitat o les dificultats que hi hagin pogut haver en la incorporació en el mercat laboral de un i altre gènere i en les possibles motivacions, les condicions laborals i el grau de satisfacció en el lloc de treball, la seva adequació al nivell d'estudis, les condicions de contractació i la valoració de la formació rebuda i la necessitat de formació continuada entre d'altres paràmetres que fruit de una anàlisi més aprofundida s'aniran treballant i que es presentaran detalladament en els apartats corresponents.

Als efectes de la seva publicació entenem que caldrà harmonitzar les conclusions d'aquest capítol amb les de la resta de les investigacions de cada una de les temàtiques proposades en la Resolució abans esmentada. S'hauran d'unificar criteris quant al llenguatge, al grafisme, al nivell de detall de les propostes i al nivell de concreció dels resultats.

En el cas que ens ocupa, en què ens comprometem a fer propostes de treball per incidir en la problemàtica analitzada, caldrà que la direcció de l'AQU, o la persona a qui s'encarregui la coordinació del treball de publicació, concreti la conveniència o no de la publicació d'aquestes propostes de futur, en el context de la publicació esmentada.

3. ADEQUACIÓ A LA CONVOCATÒRIA

Entenem que d'acord amb l'apartat 2 de la Resolució que sustenta aquesta convocatòria, el grup sol·licitant reuneix totes les condicions per fer aquesta anàlisi ja que està format tant per personal investigador expert en treballs d'anàlisi i de valoració de llocs de treball que alhora ha fet investigació sobre la igualtat d'oportunitats i sobre la discriminació de gènere, com per personal tècnic expert en enquestes i en bases de dades que ha participat en l'enquesta d'inserció laboral realitzada per l'AQU Catalunya l'any 2005.

Reproduïm aquí els arguments donats en l'apartat segon del document de sol·licitud de la convocatòria, on es demanava les dades generals de l'equip sol·licitant:

DADES GENERALS DE L'EQUIP SOL·LICITANT

La UPC des de fa anys està interessada en la inserció de les persones titulades i per això des del Programa Innova, des de la Fundació UPC i des de l'Associació d'Amics de la UPC, a través de l'Oficina d'Orientació i Inserció Laboral (OOIL), fa un seguiment del mercat de treball i obre alternatives a les persones interessades.

També des de fa uns anys, la UPC està interessada que les noies no descartin l'accés a les carreres tècniques per una imatge deformada de la ciència i de la tecnologia que es pugui donar des d'alguns àmbits de la societat i per això ja l'any 1997 va crear el Programa Dona que actua prop de les institucions d'ensenyament mitjà i on persones diverses de les que es proposen per a formar l'equip de treball en aquest projecte de l'AQU, col·laboren des de fa molts cursos.

És per totes aquestes inquietuds i per l'experiència adquirida en aquestes actuacions, que un cop estudiades les propostes de la Resolució UNI/159/2006 de 27 de gener publicada en el DOGC de 3.2.2006, la Universitat Politècnica de Catalunya opta per presentar la seva candidatura a una de les temàtiques proposades:

a) Gènere i inserció laboral

L'equip de la UPC que es presenta a aquesta convocatòria està format per persones expertes en àmbits que incideixen en la inserció laboral i en el seu tractament des del punt de vista del gènere i per persones expertes en les bases de dades i en el seu tractament i estudi.

La responsable del projecte és la responsable d'un dels grups d'investigació de la UPC, el GIOPACT, i abans ha treballat en estudis i programes europeus sobre la valoració de llocs de treball i la igualtat d'oportunitats per a les dones.

El GIOPACT (Grup d'Igualtat d'Oportunitats en l'Arquitectura, la Ciència i la Tecnologia), centra la seva investigació en conèixer les diferents formes de discriminació per raó de gènere i en aportar propostes que impulsin una major participació de les dones en la ciència i en la tecnologia i està format per personal docent i investigador que, a més de les temàtiques més específiques de cada departament, ha investigant en diferents projectes relacionats amb la igualtat d'oportunitats de les dones, com es pot veure en els currículums respectius.

Per fer possible aquesta proposta es compta amb la participació en l'equip del cap del Gabinet Tècnic de Planificació, Avaluació i Estudis (GTPAE). Aquest Gabinet és una unitat de suport als òrgans de govern de la UPC en els processos de planificació i d'avaluació de l'activitat de la universitat a diferents nivells d'actuació, que aporta metodologia, capacitat analítica, informació, estudis i propostes tècniques que puguin facilitar el desenvolupament dels objectius de la universitat. Entre d'altres funcions, elabora informació estadística, fa estudis i anàlisis específiques i realitza enquestes per tal de conèixer la valoració dels serveis oferts i l'opinió de les persones usuàries.

Entre el personal tècnic i investigador que es presenta per treballar en aquest projecte hi ha enginyeres, economistes i psicòlogues especialistes en recursos humans i en organització d'empreses i persones expertes en estadística, en urbanisme i en ordenació del territori.

Creiem que un equip transversal com aquest pot fer l'anàlisi en profunditat de les bases de dades de l'AQU Catalunya i analitzar en profunditat la base de dades de què es disposa i creiem també, que aquest equip està en condicions de fer-ho en els terminis que es proposen.

L'equip el formen les persones següents:

Carme Martínez Costa, Professora Titular d'Universitat, Doctora.
Enginyera Industrial

M. Dolors Calvet Puig, Professora Col·laboradora, Doctora per la
Universitat Politècnica de Catalunya

Isabel Gallego Fernández, Professora Titular d'Escola Universitària,
Doctora Enginyera de Telecomunicacions

Amaia Lusa García, Professora Lectora, Doctora per la Universitat
Politècnica de Catalunya

Olga Pons Peregrort, Professora Titular d'Universitat, Doctora en
Administració i Direcció d'Empreses

Santiago Roca Martín, Cap del Gabinet Tècnic de Planificació,
Avaluació i Estudis de la UPC, Llicenciat en Ciències de l'Educació,
especialitat Gestió i Organització

Marta Tura Solvas, Professora Associada, Llicenciada en Administració
i Direcció d'Empreses

4. ANTECEDENTS I ESTAT DE LA QUESTIÓ

L'equip que es proposa, coneix i ha participat en diferents treballs d'investigació i d'analítica que s'han fet en els darrers anys sobre la inserció laboral de titulades i titulats de les universitats de Catalunya.

A continuació n'assenyalem els més importants.

L'AQU ha realitzat dues enquestes comparables sobre les quals es pot treballar a efectes de l'anàlisi comparativa: L'enquesta que motiva la convocatòria feta l'any 2005 sobre la promoció de l'any 2001-02 i l'enquesta anterior feta l'any 2001, sobre la promoció 1998-99.

Aquestes enquestes s'han fet amb la mateixa metodologia i, a nivell d'estudis tècnics, poden aportar dades evolutives.

També l'Oficina d'Orientació i Inserció Laboral (OOIL) realitza anualment un estudi de seguiment de la inserció laboral de les persones titulades a la UPC inscrites en els serveis corresponents.

També la UPC, junt amb la UB, la UAB, la UPF i la UdL va participar el curs 2003-04 en l'avaluació del "Procés de transició de la universitat al mercat laboral". Recentment l'AQU ha publicat l'informe final del procés.

I des d'una perspectiva de gènere, hem de remarcar que entre les persones que formen l'equip hi ha les responsables de la redacció del "Llibre blanc de les dones de Catalunya en el món de la ciència i la tecnologia", a més d'altres publicacions sobre llocs de treball i la seva valoració.

Recentment, el grup d'investigació GIOPACT que es presenta a aquesta convocatòria, ha acabat una investigació subvencionada per l'Institut Català de les Dones titulada "Guia per al disseny i per a la implantació d'un pla d'igualtat d'oportunitats en una universitat pública. Diagnosi de la situació en matèria d'igualtat d'oportunitats a la UPC".

És per totes aquestes qüestions que entenem que les persones que formen aquest equip coneixen a bastament l'estat de la qüestió de les matèries de gènere i d'inserció laboral, tal com es reclama a la convocatòria.

5. OBJECTIUS

L'objectiu general objecte de l'anàlisi és:

- Analitzar el procés d'inserció laboral de les titulades i dels titulats de les universitats catalanes corresponent a la promoció 2001 des de la perspectiva de gènere, analitzant si hi ha diferències significatives entre sexes en la inserció laboral, estudiant les possibles motivacions i causes i fent suggeriments per a millorar la situació de partida actual.

Els objectius específics són, entre d'altres:

- Establir un marc comparatiu del procés d'inserció laboral segons el gènere, per àmbits i subàmbits de coneixement i per titulacions.
- Abordar les possibles limitacions que el mercat laboral ofereix a les dones en la inserció laboral en les diferents etapes de la vida laboral, de cara a afavorir la igualtat d'oportunitats.
- Afavorir el desenvolupament de la carrera professional de les titulades tenint present els aspectes de gènere.
- Incitar a la reflexió i motivar per l'accés al món del treball en igualtat de condicions.
- Sensibilitzar la societat i els poders públics envers la igualtat d'oportunitats professionals de les titulades i dels titulats.
- Sensibilitzar envers una cultura dels recursos humans favorable a la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

6. PLA DE TREBALL

El projecte s'ha programat en quatre fases amb una durada total de setze setmanes, d'acord amb les bases de la convocatòria.

Les dates claus que marquen el pla de treball són:

- S'ha estimat la **tercera setmana del mes de mar**, com a data d'inici del projecte
- **26 de juny**, data límit de lliurament d'un esborrany a AQU Catalunya per tal d'ajustar-ne l'estructura i l'estil a la publicació a la qual va destinada.
- **14 de juliol**, data límit de lliurament de l'estudi

FASE 1 – PREPARACIÓ I PREAVALUACIÓ DE LA INFORMACIÓ

Durada total: 2 setmanes.

Tasques:

- Prevaluació del qüestionari (de les preguntes, del seu format, de les respostes, de la població enquestada, ...).
- Definició de les dimensions clau per a avaluar la inserció laboral des de la perspectiva de gènere. Selecció dels indicadors clau.

FASE 2 - ANÀLISI QUANTITATIVA I ESTADÍSTICA

Durada total: 4 setmanes.

Tasques:

- Disseny del pla d'explotació de les dades i de l'anàlisi dels resultats.
- Explotació i anàlisi de les dades.
- Anàlisi descriptiva de les variables.
- Anàlisi multivariant dels diferents ítems de l'enquesta.
- Anàlisi comparativa per àmbits i subàmbits de coneixement.
- Anàlisi evolutiva i de tendències (referents d'enquestes anteriors).

FASE 3 - ANÀLISI QUALITATIVA

Durada total: 4 setmanes.

Tasques:

- Interpretació dels resultats:

- o Anàlisi del procés d'inserció laboral de les persones titulades de les universitats catalanes (promoció 2001) des de la perspectiva de gènere.
- o Diagnosi.
- o Establiment d'un marc comparatiu del procés d'inserció laboral segons el gènere, per àmbits i subàmbits de coneixement i per titulacions.

FASE 4 - ELABORACIÓ DE L'INFORME: CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Durada total: 6 setmanes.

Tasques:

- Elaboració de l'informe.
- Elaboració de conclusions, recomanacions i propostes d'intervenció.
- Creació d'un marc de referència per fer anàlisis comparatives posteriors.
- Lliurament de l'informe final.

CRONOGRAMA ORIENTATIU

Fases	Març		Abril				Maig				Juny				Juliol	
1 Preparació i preavaluació de la informació																
2 Anàlisi quantitativa i estadística																
3 Anàlisi qualitativa																
4 Elaboració de l'informe																

7. METODOLOGIA D'ANÀLISI

A partir dels resultats obtinguts en l'anàlisi descriptiva univariant que s'ha realitzat des de l'AQU Catalunya es farà una anàlisi multivariant dels diferents ítems de l'enquesta per tal de detectar les possibles diferències o similituds degudes al gènere de les persones titulades.

Concretament, s'utilitzaran mètodes d'anàlisi factorial i mètodes de classificació que permetran establir, si és el cas, diferents grups de persones titulades, amb dades desglossades per sexe i segons la tipologia de cadascuna de les variables d'inserció laboral que es poden extreure de l'estudi (sou, funcions, àmbit temàtic, estatus d'inserció, idoneïtat de la titulació per als requisits de la feina, nivell de satisfacció, etc.).

Per realitzar aquesta anàlisi s'utilitzarà el programa estadístic SPSS.

8. IMPACTE I APLICABILITAT DELS RESULTATS

Tot i que està àmpliament demostrat que no hi ha igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes en el món laboral, continua latent una certa creença, segurament interessada, que les dones que han tingut accés als estudis, i més als estudis universitaris, ja disposen de totes les oportunitats per a la resta de la seva vida laboral i segurament també de la vida personal.

Aquesta concepció porta a justificar la no presència de dones a llocs de responsabilitat o directius i també es pretén explicar el seu estatus més baix dins l'empresa, a una falta d'ambició o a una voluntat personal de cada dona, i en definitiva, a una decisió vital; i en el millor dels casos, la falta d'igualtat d'oportunitats s'explica per una causa estadística que té solució amb el temps i al llarg de generacions.

Aquestes teories pretenen estalviar la necessitat d'intervenir per fer front a les dificultats que el món del treball, en el cas que ens ocupa, presenta a les dones recent titulades.

Entenem que la proposta de l'AQU d'analitzar en profunditat les dades de l'enquesta d'inserció laboral de l'any 2005, va en la línia de poder disposar d'una base sòlida de coneixement estadístic i d'anàlisi de la realitat per fer front a una situació real i limitativa, no sols per a les dones afectades, sinó també per a les empreses que les tenen en plantilla, per a les universitats que les han formades i per a la societat en general que ha invertit en la formació d'una persona, en aquest cas una dona, que no pot retornar els seus coneixements al col·lectiu perquè no troba el marc adequat on fer-ho o perquè se l'hi tanquen portes per la seva condició de dona.

Conèixer la realitat i mesurar-la és indispensable per trobar solucions i compensacions a una situació donada.

Ens proposem una anàlisi acurada de les dades i un estudi a fons de la relació entre cada una de les dades i la possible incidència del gènere en la situació creada.

I és voluntat d'aquest grup d'investigació apuntar línies de treball des de diferents àmbits per afrontar la situació. Hi ha experiències pròpies i de diferents universitats de Catalunya i de la resta d'Europa i sobretot hi ha diferents programes europeus, en algun dels quals participem com a grup d'investigació, que porten anys treballant en aquesta direcció.

Entenem que dels resultats de l'anàlisi caldrà extreure recomanacions que degudament aplicades permetin reduir l'impacte d'algunes situacions que, ja amb les dades presentades, evidencien diferències prou significatives entre dones i homes en la inserció laboral, als pocs anys d'acabar els estudis universitaris.